

Antikvarisk förundersökning brf. Strandpiparen 1934

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bakgrund och förutsättningar.....	3
Berörda dokument och lagar.....	3
Historik.....	4
Tidslinje över Kolonigatan 9.....	5
Beskrivning och karaktärisering.....	7
Bedömning original och förändringar.....	11
Kulturhistorisk värdering.....	12
Konsekvensbedömning.....	14
Källförteckning.....	15
Litteratur.....	15
Myndighetsdokument.....	15
Hemsidor.....	16
Bildförteckning.....	17

BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Adress: Kolonigatan 9C

Fastighetsbeteckning: GÖTEBORG LANDALA 27:19

Byggnadsår: 1934

Fastighetsägare: brf. Strandpiparen 1934

Denna förundersökning görs som en övningsuppgift inom kursen *Antikvarisk förundersökning* på Bebyggelseantikvariskt program vid Göteborgs universitet med syfte att undersöka vilka konsekvenser ett fönsterbyte, en tilläggsisolering samt en påbyggnad kan ha för byggnadens karaktär och kulturvärden. Undersökningen kommer att utgå från detaljplaner och det omnämnande som Göteborgs stad gjort om området och byggnaden i bevarandeprogrammet samt Plan- och bygglagens varsamhetskrav och förbud mot förvanskning.

Berörda dokument och lagar

Detaljplaner

Kolonigatan 9 är del av Göteborgs stads stadsplan. Det finns tre gällande dokument för området där det första fastställer stadsplanen för området varpå de andra två består av ändringar av denna. Den fortfarande gällande stadsplanen för området från 1921 (Göteborgs stad, 1921) är uppgjord för byggande av landshövdingehus i storgårdskvarter. Maxhöjden för kvarteret i fråga är 99 meter till taknocken och byggnaderna får byggas i fem våningar. (se figur 1)

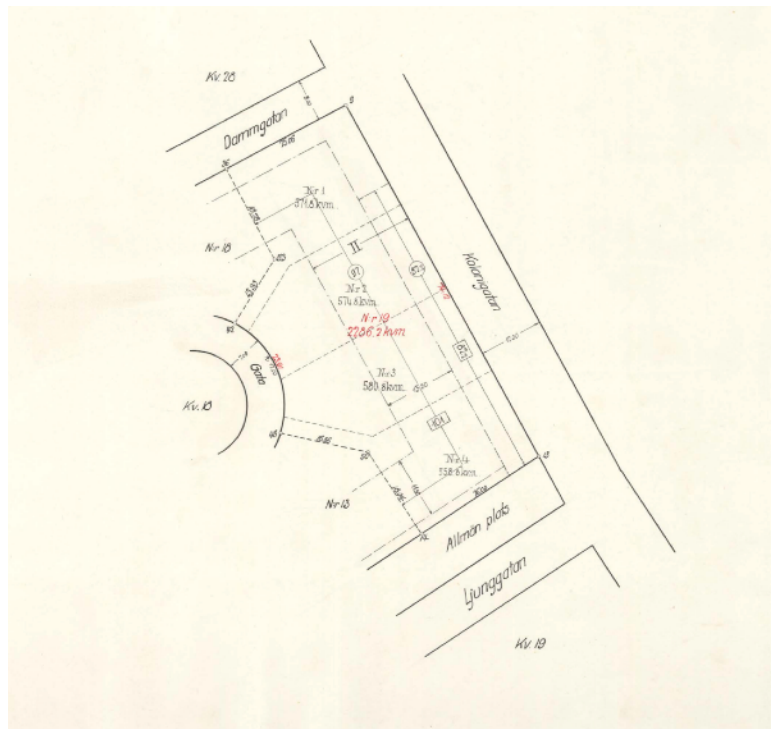

Figur 1 vänster:
Stadsplan från
1921 där regler för
byggande på
tomterna i området
fastställs.

Figur 2 nedan:
Tomtindelningen
fastställs för de
olika
trappuppgångarna
vid Kolonigatan 9.
Här syns den
nyuppförda
byggnadens siluett
samt innergård och
förträdgård.

1926 ändras stadsplanen (Göteborgs stad, 1926) för Kolonigatan 9 för att dra ner kostnaderna för sprängning då ett stenhus planeras att byggas på platsen. Byggnaden får då vara som högst 101 meter till nock för att man ska kunna bygga mer än tre våningar.

1934 fastställs tomtavgränsningen för de olika trappuppgångarna på Kolonigatan 9 (se figur 2).

Bevarandeprogram 1999

I bevarandeprogrammet (Göteborgs stad, 1999) omnämns området av

landshövdingehus mellan Landala och Landala egnahem, det vill säga området som här behandlas, som en värdefull miljö av landshövdingehus uppförda mellan 1930 och 1935. Kolonigatan 9 omnämns i bevarande programmet särskilt som ett tidigt funktionalistiskt hus av dåvarande länsarkitekten Erik Friberger byggt 1934. Mer ingående beskrivs huset som av fyra våningar och i sten med ljusgröna tilläggsisolerade fasader och karaktäristiska fönsterband med fyrluftsfönster. Bebyggelsen beskrivs även som värdefull för stadsbilden och omnämns redan 1985 som värdefull miljö.

Plan- och bygglagen och Boverkets byggregler

Eftersom Kolonigatan 9 omnämns specifikt i Göteborgs bevarandeprogram kan byggnaden anses vara särskilt värdefull och därmed råder förutom varsamhatskrav även förvanskningförbud. Byggnaden måste följaktligen enligt varsamhetskravet i plan- och bygglagen underhållas så att dess värden bevaras (PBL 8:14). Ändring av byggnaden måste utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag tas till vara (PBL 8:17). Boverkets byggregler utvecklar ytterligare begreppet förvanskning (BBR 1:2212) som en ändring som förändrar byggnadens karaktärsdrag eller skadar egenskaper som beskrivits som grundläggande för kulturvärdet av byggnaden eller området. Förvanskningförbudet (PBL 8:13) kan alltså gälla vid ändringar av en byggnad både interiört och exteriört som i vanliga fall inte är bygglovsärenden men som förändrar byggnadens egenskaper eller värdefulla karaktärsdrag som finns beskrivna i bevarandeprogrammet.

HISTORIK

Redan när det intilliggande egnahemsområdet planeras och byggs under 1910-talet är det bestämt att några storhuskvarter med landshövdingehus ska byggas mellan detta område och resten av Landala (Göteborgs stad, 1999). Landala var vid 1910-talets slut en relativt nybyggd arbetarstadsdel

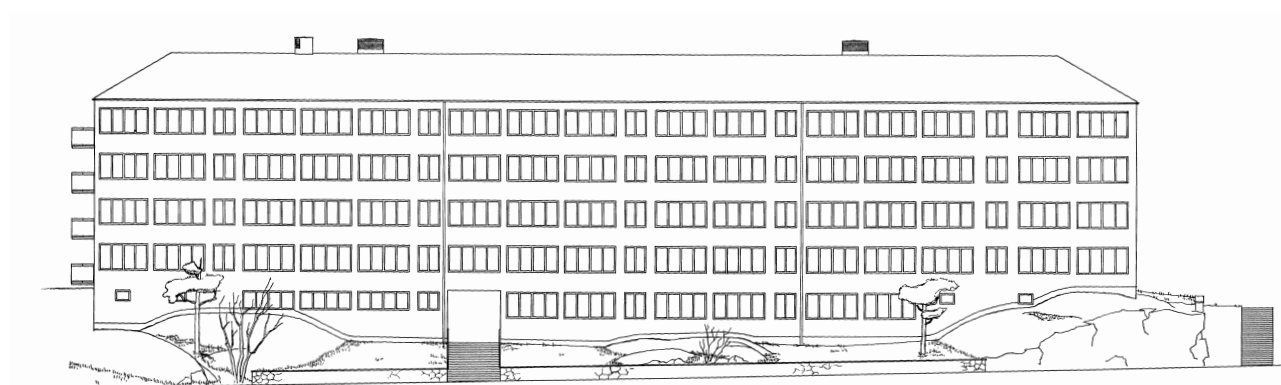
bestående av landshövdingehus. Under sent 1920-tal och tidigt 1930-tal uppförs storgårdskvarteren uppe på bergsknallen (stadsplan, 1921) och 1934 byggs områdets enda stenhus, Kolonigatan 9 av HSB (Bygglövsansökan 1934).

Erik Friberger är under 1930-talet länsarkitekt i Göteborgs och Bohus län, ett ämbete som under denna tid var underställt Byggnadsstyrelsen och jobbade med landskommunerna i länet inom ärenden som berörde till exempel stadsplanering (). Erik Friberger ritade även byggnader för HSB under denna perioden (Bedoire, 2015). I Göteborg ritade han förutom Kolonigatan 9 även bland annat radhuslängor vid Munkebacksgatan i Kålltorp och flerbostadshus på Johanneberg. Erik Friberger ställde också under Stockholmsutställningen ut planer för bostäder med vikväggar för att skapa så kallade *flexibla bostäder*. I Göteborg blev 30-talsfunktionalismen aldrig särskilt populär från byggherrarnas sida utan syns främst i stadsplaner och allmänna byggnadsverk. Friberger fortsatte däremot att verka i staden och ritade under 50-talet flera modernistiska hus i Göteborg så som det så kallade Däckshuset i Kallebäck.

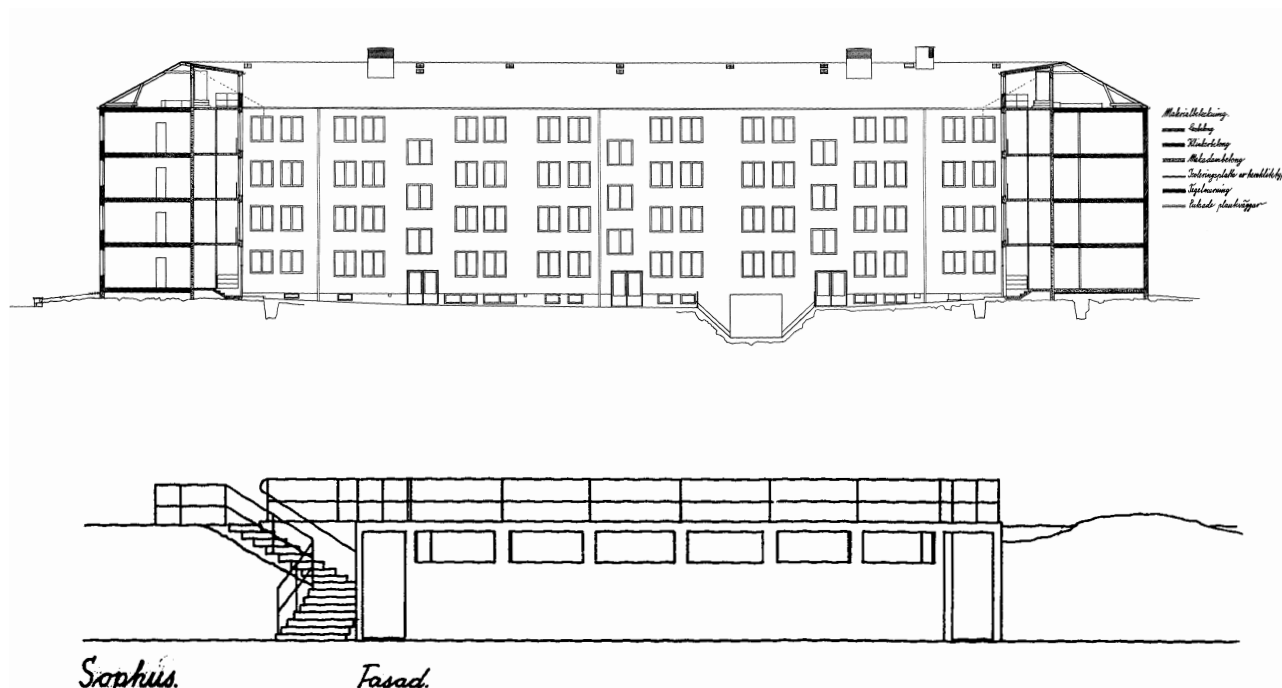
Tidslinje över Kolonigatan 9

1934 - byggnadsår

Vid en första överblick förefaller Kolonigatan 9:s fasad ha förändrats mycket lite sedan Erik Friberger ritade byggnaden 1934, fasadens proportioner, fönsterplacering, förträdgård o.s.v. verkar i stort sett oförändrade (jämför bild framsida och figur 7 med byggnadsritningar figur 3 och 4 (Bygglövsarkivet, 1934). Byggnaden planerades då bestå av en platsgjuten konstruktion med gasbetong i ytterväggarna, klinkerbetong i bjälklagen och makadambetong i trapphusen. Icke bärande väggar i lägenheterna är putsreverterade plankväggar. Byggnaden har stora perspektivfönster, portar indragna i vägglivet, sopnedkast och långsmala främst tvårums lägenheter men även lägenheter med ett och tre rum. Lägenheterna sträcker sig genom hela huskroppen så att varje lägenhet har både morgon- och kvällssol. Enligt ritningarna planerar Erik Friberger även köken och badrummens utformning. Även soprummet ritas av Friberger som en långsmal suterrängbyggnad i en våning belägen i slänten mellan den övre och nedre innergården.

Erik Friberger
Göteborg i februari 1934

Figur 3 föregående sida: Byggnadsritning av fasad från 1934 av dåvarande länsarkitekt Erik Friberger, vid första anblick är byggnaden idag mycket lik ritningen.

Figur 4 ovan: Byggnadsritning från 1934 från innergården, här finns den information som tas upp i texten ovan om vilka typer av betong som använts i konstruktionen.

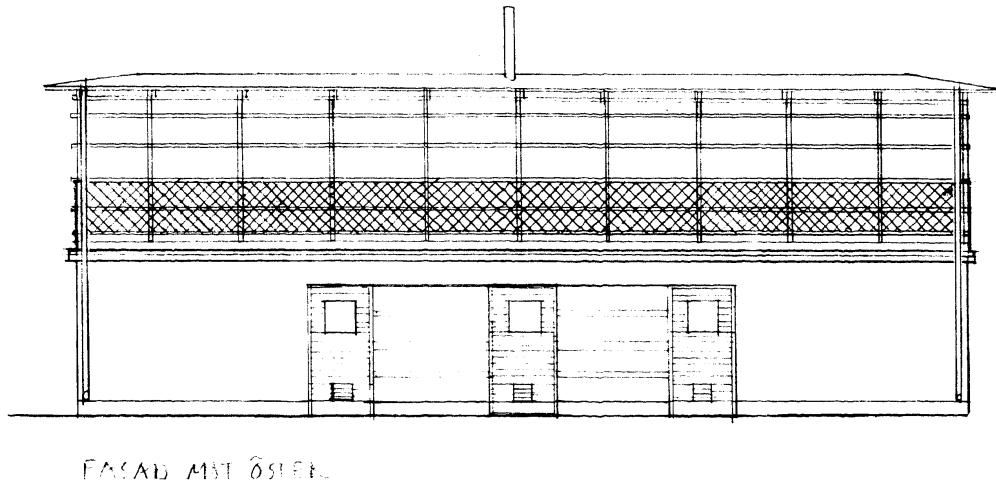
Figur 5 nedan: Sophusets ursprungliga utseende ritat 1934 av Erik Friberger.

1984 - större exteriör renovering

De flesta byggnaderna i storgårdsområdet tilläggsisolerats från 1975 (Göteborgs stad, 1999) och så även Kolonigatan 9 som får en tilläggsisolerad fasad 1984 (Bygglovsarkivet, 1984). Färgen på putsen ska enligt bygglovsansökan vara den samma som tidigare och så ska även färgen på de nya betongpannorna som läggs på taket. I samma bygglov ansöker man även om att förändra byggnadens ventilation som tidigare drivits av självdrag och även sopnedkassen utökas i samband med att portarna byts och flyttas ut till fasadlivet. Även fönstren byts i samband med tilläggsisoleringen men behåller den fönsterindelningen som originalfönstren hade. De nya portarna och även fönstren är i vitfärgad aluminium och sopnedkassen får en liten tillbyggnad bredvid varje port med ett tillhörande vitt plåttak som även skyddar de nya portarna. Soprummet utökas även vid denna tid med en påbyggnad för cykelställ och en soplift sätts in (se figur 6). Arbetet slutförs året efter bygglovsansökan, det vill säga 1985.

1986 - soprummet förändras åter

Ett år senare förändras soprummet igen och får det utseende det har idag med tre uppdelade utrymmen och soprummets fönster tas helt bort och byts mot tre dörrar i vit brännlackerad metall (Bygglovsarkivet, 1986) (jämför byggnadsritningen figur 5 och den senaste ritningen figur 6).

Figur 6 ovan: Soprummet i sitt nuvarande utseende med påbyggnad och nya dörrar.

2001 - omgjutning av balkongplattor

År 2001 gjuts de fyra balkongernas betongplattor om och man byter då även ut räcken. Enligt bygglovets byts dessa räcken mot nya som är lika originalet men de balkongräcken som idag sitter på byggnaden bär endast en yttlig likhet med de släta plåttäckta balkongfronter som tas upp i både *Tidstypiskt* (Björk, Reppen, 2016) och *Byggnadsvård för lägenheter* (Ridderstrand, Wenander, 2018) som typiska för den tidiga funktionalismens flerbostadshus. Detta antagande kan anses stärkas av Fribergers egna ritningar som, trots att dessa inte är särskilt detaljerade, visar släta balkongfronter (Bygglovsarkivet, 1934) (se figur 3).

BESKRIVNING OCH KARAKTÄRISERING

Beskrivning och karaktärisering av byggnaden

Fasaden mot kolonigatan i nordöst består av en slätputsad grund av cementputs och en ljusgrön infärgad ädelputs som är en stänkpuds (se figur 7). Grundens höjd varierar med marknivån där bergsknallar sticker upp ovan matjorden. Byggnaden står på en lutande slänt så att den nedersta våningen är en suterrängvåning, byggnaden har en förträdgård som även den sluttar nedåt mot gatan och avgränsas med en murad naturstensmur. Fasaden är idag tilläggsisolerad vilket resulterat i att denna sticker ut något över grunden och fönstren sitter något indragna från fasadlivet. Längs med fasaden sträcker sig fem våningar av horisontella fönsterband av fyrluftsfönster som bryts av med tvåluftsfönster tillhörande enrumslägenheterna. Fönstren är inåtgående och består av vitfärgad aluminium på utsidan och trä på insidan, fönsterblecken är av vitfärgad plåt. Stuprören, som även de består av vitfärgad plåt, är fästa i vertikala glipor i tilläggsisoleringen som löper längs hela fasaden. Från gatan är byggnadens tak helt osynligt.

Figur 7: Kolonigatan 9, fasad mot gatan med fönsterband, osynligt tak och ljusgrön infärgad fasad. Den sluttande förträdgården med uppstickande bergsknallar syns i förgrunden.

Byggnadens gavlar består av samma fasadmateriell som fasaden men fönsterbanden, som även här består av två- och fyrlufts-fönster, är placerade cirka en halv våning ned på båda gavlarna i förhållande till fasaden mot gatan. Den sydöstra gaveln har fyra balkonger med fronter av aluminium och vitfärgad plåt med gjutna balkongplattor och altandörrar (se figur 8) medan den nordvästra gaveln istället har en liten förträdgård.

Figur 8: Kolonigatan 9, gavel från sydöst med balkongerna som gjöts om 2001 och fick nya fronter.

Till innergården leder en passage från Kolonigatan genom huset som nås med hjälp en trappa av natursten. Passagen avgränsas av vitmålade portar med stora glaspartier och passagen pryds av klinkergolv och små vita kakel med minimala fogar (se figur 13). Genom ytterligare en glasdörr leder en naturstenstrappa upp till innergården som är uppdelad i en längre del tillhörande Kolonigatan och en högre del tillhörande grannfastigheten.

Fasaden mot innergården består av samma material som den mot gatan men grunden har spritputsats och målats i en grå kulör. Fasaden har på denna sida endast fyra våningar och längs grunden finns källarfönster symmetriskt utplacerade tillhörande förråd. Endast tvålufts-fönster finns på denna sida av byggnaden och fönstren i trapphusen är sänkta en halv våning i förhållande till lägenheternas fönster. Trapphusen längst ut på byggnadens kanter är indragna i fasaden och har icke öppningsbara fönster och en rundad del (se figur 9). Portarna är av vitfärgad aluminium och täckta med ett tak av vit plåt (se figur 10). Bredvid portarna finns en liten utbyggnad, som varit sopnedkast, men idag är förråd med ljusgrön ädelputsputs och grå metall dörrar. Taket går att se från innergården och är belagt med röda betongpannor med detaljer av rödfärgad plåt och även skorstenarna är plåtklädda.

Figur 9 till vänster: Kolonigatan 9 från innergården med övergången till grannfastigheten och det rundade hörnet och indragna fönsterpartiet vid trapphuset i hörnet.

Figur 10 till höger: En av portarna som sattes in i samband med tilläggsisoleringen. Den lilla utbyggnaden lades till som en utökning av sopnedkasten men är idag förråd.

Mitt i slutningen mellan den övre och nedre innergården finns ett kombinerat soprum och förråd byggt i sutteräng med förråd som nås från den nedre innergården och soprum och cykelställ som nås från den övre. Byggnaden består av putsade ytor i samma ljusgröna ädelputs som fasaden, grönmålade gjutna delar och delar av vitmålat trä. Byggnaden täcks av ett vitt plåttak som idag har en hel del påväxt i form av alger (se figur 11).

Figur 11: Soprummet i sutteräng med påbyggnad och de nya dörrarna som ersätter de tidigare fönstren.

Beskrivning och karaktärisering av området

Området runt Kolonigatan 9 består som tidigare nämnts av landshövdingehus av en storgårdskaraktär som efter 1975 till stor del tilläggsisolerats (Göteborgs stad, 1999). De byggnader som isolerats har en karaktär mycket lik de byggnader som fortfarande står med sin originalpanel bortsett från att fasaden sticker ut något från fönstren och grunden. Kolonigatan 9 är den enda stenbyggnaden i området men står så som de andra byggnaderna på en upphöjd förträdgård och med en öppen innergård. Området planerades enligt Göteborgs bevarandeprogram (1999) samtidigt som det närliggande Landala egnahem men byggdes cirka tjugo år senare under 30-talet. Fotografier från mellan 1930- och 1950-talen visar att det fanns butiker i området med till exempel en konsumbutik i samma kvarter som Kolonigatan 9 (se figur 12).

Figur 12: Området med konsumbutik där det idag är bostäder och en park som fortfarande finns kvar idag.

Bedömning av original och förändringar

Tekniskt sätt finns mycket lite original kvar på byggnaden då både fönster, takmaterial och entréer bytts ut och byggnaden har tilläggsisolerats. Vid besök på platsen är detta däremot inte helt tydligt vid första anblick och detta beror på att byggnaden till stor del har behållit sin karaktär. Byggnaden har kvar sina ljusa putsfasader och långa fönsterband med fyrluftsfönster så som det beskrivs i bevarandeprogrammet, taket är av samma färg som när byggnaden uppfördes 1934 och förträdgården och innergårdens upplägg har inte förändrats. Husets ingång med en passage genom byggnaden har kvar originalmaterial, i form av vägg- och golvbeläggning samt gissningsvis entrépartiet (se figur 13).

Byggnaden har i stora drag behållit den karaktär som är typisk för den tidiga funktionalistiska arkitekturen.

Figur 13: Passagen under Kolonigatan 9 mot innergården. Väggarna är kaklade och på golvet ligger ett klinkergolv med struktur. Entrépartiet mot innergården är likadant som det mot gatan.

KULTURHISTORISK VÄRDERING

Den kulturhistoriska värderingen har gjorts med utgångspunkt från Riksantikvarieämbetets *Plattform kulturhistorisk värdering och urval* (Génetay, Lindberg, 2015) men är till stora delar påverkad av Axel Unnerbäcks metod för att värdera bebyggelse som han redogör för i *Kulturhistorisk värdering av bebyggelse* (2002).

Kolonigatan 9 är alltså en avsevärt förändrad byggnad som trots detta har behållit många av de egenskaper som byggnaden hade vid uppförandet 1934 och därmed även mycket av sin karaktär. Detta mönster går att återfinna i resten av området vilket trots att mycket förändrats behåller mycket av 30-talets egenskaper och karaktär. Egenskaper som fönsterutförande, portiker, panel och färgskala visar på övergången från 20-talsklassicism till funktionalism som äger rum under det tidiga 30-talet.

Det som finns kvar av kolonigatan 9 från uppförandet är endast den kaklade genomgången till innergården och portpartiet av metall med stora glasytor. Kaklet i passagen har mycket smala fogar vilket tyder på att det är ett äldre kakel (Björk, Bergström, Reppen, 2020) som borde bevaras just eftersom de är original. Entrépartiet med de stora glasytorna är typiska för tiden (Björk, Reppen, 2016 samt Ridderstrand, Wenander, 2018) och bör också de bevaras. Dörrarna är idag något rostiga och behöver därför renoveras. Om entrépartiet omöjligt skulle gå att renovera kan det bytas mot en nytillverkad kopia av samma material som dagens entréparti består av, gissningsvis rostfritt stål, för att bevara byggnadens karaktär som en tidig funktionalistisk byggnad.

Fasaden är idag tilläggsisolerad och har en infärgad ädelputs som enligt byggnlovansökan (1984) är lik originalet. Byggnaden är idag mycket lik de ritningar som Erik Friberger gjorde inför nybyggnationen även om fönstren och grunden idag är något indragna från fasaden. I både Göteborgs bevarandeprogram (1999) och diverse litteratur (Björk, Reppen, 2016; Ridderstrand, Wenander, 2018; Bedoire 2015; Björk, Kallstenius, Reppen, 2021) beskrivs den ljusa putsfasaden som utmärkande för den tidiga funktionalismen och så även de långa fönsterbanden som sträcker sig längs med hela byggnaden. Dessa egenskaper finns alla på Kolonigatan 9 och byggnaden kan därför anses som ett tydligt exempel på 1930-talets funktionalism men kan även anses vara ett acceptabelt exempel på en tilläggsisolering som inte nämnvärt förvanskar byggnadens egenskaper och därför även karaktär.

Fönstren i fasaden byttes ut samtidigt som fasaden tilläggsisolerades men fönsterindelningen i form av fyr- och tvåluftsfönster med lika stora lufter är klassisk för 30-talet (Björk, Reppen, 2016). Fönstren har idag en insida av trä och en utsida av vitfärgad aluminium. Fönstren är som tidigare nämnts indragna något i fasaden vilket något förvanskar karaktären hos byggnaden då de från början varit i liv med fasaden.

Även takbeklädningen byttes ut samtidigt som byggnaden tilläggsisolerades och röda betongpannor lades. Taket ska enligt bygglovsansökan ha kvar samma färg som det hade från början men ingen beskrivning av takmaterialet finns från byggnadsåret och inga äldre fotografier av byggnaden går att finna. Betongpannor fanns under perioden då huset byggdes men slog igenom senare (Helsingborgs museum, u.å.), Erik Friberger var känd som en arkitekt som gärna experimenterade med nya material (Bedoire, 2015) och skulle därför ha kunnat använda sig av betongpannor på taket. På ritningen syns att taket är flackt vilket var typiskt för denna period (Ridderstrand, Wenander, 2018) och innebär att taket inte syns från gatan.

Byggnadens förträdgård är idag upphöjd något från gatan och avgränsas med en stenmur. Förträdgården är ett tydligt uttryck för idén om trädgårdsstaden (Ask, u.å.) som var populär när området planerades och som tar sig ett ännu mer tydligt uttryck i det intilliggande Landala egnahem. Förträdgårdarna är en egenskap som går igen i hela området och är därför en del av områdets karaktär och eftersom området är värdefullt kan dessa anses värda att bevara.

Sophuset har sedan byggnationen 1934 genomgått en rad förändringar som förvanskat dess utseende, dels genom den vita påbyggnaden men främst genom den förändring som genomfördes 1986 när fönsterbandet togs bort och byttes mot flera moderna dörrar då detta förändrade ursprungliga byggnadsdelar. Byggnaden har förlorat en hel del karaktär genom att flera viktiga egenskaper har gått förlorade.

Kolonigatan 9 är sammanfattningsvis en unik byggnad i området samtidigt som den är en tydlig del av detta område och byggnaden kan därför anses ha ett värde som en del av ett område från 1930-talet och ett unicitetsvärde. Byggnaden är även ett tydligt exempel på den tidiga funktionalismens framväxt i Sverige under 1930-talet och har därför ett arkitekturhistoriskt värde. Kolonigatan 9 kan också knytas till Erik Friberger som ritade byggnaden till HSB som en av sina första byggnader i Göteborg sedan han blivit länsarkitekt. Bostadsrättsföreningen är den samma som när byggnaden var nybyggd 1934 och det finns en stolthet i detta hos de boende i byggnaden. Byggnaden har alltså både ett personhistoriskt värde och ett socialt värde hos invånarna.

Figur 14: En av de många originaldetaljer som går att åtnjuta i en funktionalistisk byggnad som byggts ursprungligen av HSB.

KONSEKVENSBEDÖMNING

Konsekvensbedömningen görs som tidigare nämnts med utgångspunkt i att genomföra dels en påbyggnad, ett fönsterbyte samt en tilläggsisolering.

En påbyggnad av en våning skulle vara genomförbart då fasaden redan är hög och sällan syns i sin helhet vare sig från gatan eller från längre håll på grund av grönskan. Inga ornament markerar våningarna och en extra våning skulle inte förändra fasadens utseende annat än dess proportioner. Putsen skulle däremot behöva vara lik den som redan finns på byggnaden och så även fönsterindelningen. Även taket skulle behöva ha samma lutning och färg som originalet för att inte förändra byggnadens karaktäristiska form och materialkaraktär. Fönstren skulle behöva följa de karaktäristiska fönsterbanden och vara av samma utformning som de som idag finns på byggnaden. En påbyggnad skulle däremot förvanska området i form av en förändring i volym i förhållande till resten av området och byggnadens höjd nämns särskilt i Göteborgs bevarandeplan (1999). I stadsplanerna för byggnaden (Stadsplan 1921) fastställs att byggnaderna närmast Landala egna hem ska ha en något lägre höjd än resten av området och trots att denna maxhöjd höjs något 1926 (Stadsplan 1926) så utnyttjar byggnaden i stort sätt redan den höjd som är tillåten på tomten.

Ett fönsterbyte kan genomföras på byggnaden då fönstren redan bytts ut på 1984. Fönstrens utformning får däremot inte förändrats då detta skulle förvanska en av byggnadens värdefulla egenskaper i form av fyrluftsfönster i fönsterband och därmed dess karaktär. Vid ett fönsterbyte kan byggnadens karaktär som en tidig funktionalistisk byggnad förstärkas genom att fönstren flyttas ut så att de är mer i liv med fasaden. Fönstren kan även med fördel tillverkas av trä vilket fortfarande var det vedertagna materialet under denna period (Antell, 1988).

Byggnaden har redan genomgått en tilläggsisolering som utförts på ett godtagbart sätt där den släta ljusa putsfasaden finns kvar. Om byggnaden skulle få en ny tilläggsisolering skulle dess karaktär kunna förstärkas genom att fönstren flyttades ut till det nya fasadlivet. En tilläggsisolering borde så mycket som möjligt likna den fasad som sannolikt finns bevarad under den befintliga tilläggsisoleringen och som skulle blottläggas vid ett nytt ingrepp. En åtgärd som skulle höja byggnadens arkitekturhistoriska och personhistoriska värde samt öka tydligheten i fasaden är att ta bort tilläggsisoleringen helt och hållet och renovera orgnialfasaden på ett varsamt sätt.

KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur

Antell, O. (1988). Fönster: historik och rådgivning vid renovering (1988:1). Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer.

Bedoire, F. (2015). *Den svenska arkitekturens historia 1800-2000* (1 uppl.). Norstedts.

Björk, C., Bergström, G., Reppen, L. (2020). *Tidstypiska kök och bad 1880-2000*. Svensk byggtjänst.

Björk, C., Kallstenius, P., Reppen, L. (2021). *Så byggdes husen 1880-2020: Arkitektur, konstruktion och material i våra flerbostadshus under 140 år*. Svensk byggtjänst.

Björk, C., Reppen, L. (2016). *Tidstypiskt: Arkitekturdetaljer i flerbostadshus 1880-1980*. Svensk byggtjänst.

Génétay, C., Lindberg, U. (2015). Plattform kulturhistorisk värdering och urval: Grundläggande förhållningssätt för arbete med att definiera, värdera, prioritera och utveckla kulturarvet. Riksantikvarieämbetet.

Ridderstrand, S., Wenander, V. (2018). *Byggnadsvård för lägenheter 1880-1980*. Bonnier fakta.

Unnerbäck, A., Lierud, P. (2002). *Kulturhistorisk värdering av bebyggelse*. Riksantikvarieämbetet.

Myndighetsdokument

Plan- och bygglag (2010:900) kap 8 13§, 14§, 17§

Boverkets Byggregler (2011:6) avsnitt 1:2212

Göteborgs stad. (1999). Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse: ett program för bevarande, volym 1, kap 9. Göteborgs stad.

<https://goteborg.se/dx/api/dam/v1/collections/9c870fa2-264a-4995-b637-82d257fed365/items/3e2fad87-02ba-437f-9600-24833a6ffaa4/renditions/51da7c6d-f242-4fea-9409-9304583d9115?binary=true>

Bygglovsansökningar

Bygglovsarkivet Landala 27:19:

Nybyggnad av 5-vån. bostadshus: 19340515

Nybyggnad av sophus i sten: 30853

Ombyggnad av flerbostadshus och soprum samt tilläggsisolering av fasader: 9218

Vent-konstruktion för ombyggnad av flerbostadshus och soprum: 9218

Konstr. för ombyggnad av flerbostadshus och soprum samt tilläggsisolering: 9218

Ombyggnad av flerbostadshus och soprum: 9218

Bygganmälan för ändring av flerbostadshus, renovering av fyra balkongplattor: 51712

Detaljplaner

Från Göteborgs stads hemsida för gällande detaljplaner i området runt Kolonigatan då Göteborgs stad inte går ut med arkiv eller förvarande institution.

<https://goteborg.se/wps/portal/start/goteborg-vaxer/sa-planeras-staden/detaljplanering/hitta-gallande-detaljplaner>

1921 stadsplan

Förslag till stadsplan och särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande för delar av stadsdelarna Landala och Änggården i Göteborgs stad

Aktbeteckning: 1480K-II-794

1926 stadsplan

Förslag till ändring av stadsplan och stadsplanebestämmelser för 27:de kv. Strandpiparen inom stadsdelen Landala i Göteborgs stad

Aktbeteckning: 1480K-III-1765

1934 tomtindelning

27-Strandpiparen i Landala

Aktbeteckning: 1480K-III-1765

Hemsidor

Ask, V., (u. å.). *Förträdgårdar*. Stadshem fastighetsmäkleri.

<https://stadshem.se/byggnadsvard/8294/>

Helsingborgs museum, (u.å.). *Tegeltak och betongplattor*. Helsingborgs stad.

<https://helsingborgsmuseum.se/kunskap/byggnadsvard/tak/tegeltak-och-betongpannor/>

BILDFÖRTECKNING

Omslag: Kjellman, O. (8 aug 2021). *Kolonigatan 9, fasad från sydöst* [digitalt fotografi].

1: Göteborgs stad (1921). *Förslag till stadsplan och särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande för delar av stadsdelarna Landala och Änggården i Göteborgs stad*. Aktbeteckning: 1480K-II-794 [scannad karta].

2: Göteborgs stad (1934). *27-Strandpiparen i Landala*. Aktbeteckning: 1480K-III-1765 [scannad karta].

3: Bygglovsarkivet (1934). Bygglovsansökan: Landala 27:19, Nybyggnad av 5-vån. bostadshus, 19340515 [scannad ritning].

4: Bygglovsarkivet (1934). Bygglovsansökan: Landala 27:19, Nybyggnad av 5-vån. bostadshus, 19340515 [scannad ritning].

5: Bygglovsarkivet (1934). Bygglovsansökan: Landala 27:19, Nybyggnad av 5-vån. bostadshus, 19340515 [scannad ritning].

6: Bygglovsarkivet (1934). Bygglovsansökan: Landala 27:19, Ombyggnad av flerbostadshus och soprum: 9218 [scannad ritning].

7: Kjellman, O. (9 maj 2023). *Kolonigatan 9, fasad från nordöst* [digitalt fotografi].

8: Kjellman, O. (9 maj 2023). *Kolonigatan 9, gavel från sydöst* [digitalt fotografi].

9: Kjellman, O. (9 maj 2023). *Kolonigatan 9, innergård* [digitalt fotografi].

10: Kjellman, O. (9 maj 2023). *Kolonigatan 9, port C* [digitalt fotografi].

11: Kjellman, O. (9 maj 2023). *Kolonigatan 9, soprum* [digitalt fotografi].

12: A.-B. Göteborgs Konstförlag, (u.å.). *Fytverkaregatan mot norr; Dammgatan går in till höger*. [fotografi]. PBM

<https://samlingar.goteborgsstadsmuseum.se/carlotta/web/object/419768>

13: Kjellman, O. (9 maj 2023). *Kolonigatan 9, passage mot innergård* [digitalt fotografi].

14: Kjellman, O. (9 maj 2023). *Kolonigatan 9, sopnedkast HSB* [digitalt fotografi].